

SKOVENS VÆRDIER.

Af C. V. Prytz.

Hidtil har Skovbruget her i Landet, saa vidt jeg ved, ikke været Genstand for Behandling fra den nationaløkonomiske Videnskabs Side; og det er let forstaaeligt; thi vort Skovbrug som Produktion har saa at sige slet ikke deltaget i den almindelige Omsætning af Produktionsmidlerne; og den til Skovdrift hørende Handel med Træ har i Hovedsagen omfattet primitive Raaprodukter, der solgtes i Haandkøb, oftest uden noget Mellemlid mellem Producent og Forbruger eller med kun eet saadant.

I samme Retning har ogsaa det Forhold virket, at lige siden der blev indført ordnet Skovdrift i Danmark, er denne Virksomhed bleven udøvet aldeles overvejende af en embedsmæssigt (fast lønnet) Administration, uanset om det var Staten, Stiftelser, Len eller Enkeltmand, der ejede de nogenlunde store Skovejendomme.

I den sidste Menneskealder er det danske Skovbrugs ydre Vilkaar imidlertid blevene kendeligt ændrede. Medens Skoven og Tørvemoserne tidligere var omtrent ene om at forsyne Folket med Brændsel, saa tilfredsstilles dette Forbrug, særlig i Byerne, men i mange Tilfælde ogsaa paa Landet, nu i stadig stigende Grad af Kul, Koks, Petroleum og Elektricitet. Husflidens og Haandværkets Tilbagegang mærkedes i Skovene ved, at de mange Smaakøbere af Gavntræ efterhaanden forsvandt. Det er bleven nødvendigt for Skovbruget i stort Omfang at søge andre Købere, et andet Forbrug: Industriens.

Til den først omtalte Tilstand svarer det, at Skovene i en meget lang Tid, fra 1688 til 1903, indtog en Særstilling i

Skatteforhold. Det gamle Skattegrundlag, „Skovskyld“ efter Svinedrift, stod ved Magt længe efter, at det var bleven helt forældet; og Skovskyldshartkorn svarede kun halv Skat mod Ager- og Eng-Hartkorn.

En brat Forandring i Skatteforholdene for vore Skove indførtes ved Ejendomsskyldloven af 1903. Skovene kom til at bøde haardt for, at saavel deres Ejere som deres Dyrkere havde holdt sig uden for den almene Økonomi¹⁾. Thi medens Lovgivernes Mening utvivlsomt var at stille Skovene lige med al anden fast Ejendom, saa medførte Loven, at Skovbrug blev langt stærkere beskattet end Agerbrug, idet der ved Vurderingen til Ejendomsskyld ikke blev gjort noget Fradrag for Skovens Vedkommende svarende til Fradraget af Besætning, Driftsbygninger og tildels Inventar paa Landejendomme. Og nu, da Talen er om Jordskyld som Skattegrundlag, truer det stærkt med, at Skov skal blive endda meget værre stillet — skønt alle Paagældende siger, at de ser velvilligt paa Skovene.

Ogsaa den embedsmæssige Drift af Skov gaar paa Hæld. Den er nemlig uløselig knyttet til saa store administrative Enheder (Skovdistrikter), at disse hver for sig kan bære Udgiften til en sagkyndig Administration. Men ved Loven om Lens og Stamhuses Overgang til fri Ejendom er det gjort meget sandsynligt, ja næsten uundgaaeligt, at vore nuværende „store“ Privatskov-Ejendomme vil blive udstykkede og derved miste Evnen til at udrede Lønnen til en embedsmæssig Administration.

Saaledes som Vilkaarene nu er og efter al Sandsynlighed vil blive for Skovdrift i Danmark, nødes Skovens Folk til enten at give sig af med Økonomi eller hver for sig at lægge sit Brug om og drive det med saadanne Formaal, som kun i 2den Linie har med Økonomi at gøre, nemlig Lystskov i udvidet Forstand (Jagt, Landskabelig Skønhed o. l.). Men netop Skovbrugernes hidtidige Stilling over for en almenøkonomisk Opfattelse af Virkeligheden gør det i høj Grad ønskeligt, at der ogsaa fra den nationaløkonomiske Videnskabs Side oparbejdes Interesse for Skovbrugets økonomiske Spørgsmaal.

Af Hensyn hertil skal jeg i det følgende fremdrage det Spørgsmaal, som f. T. er mest brændende for vore Skove, nemlig Bestemmelsen af Skovens Kapitalers Størrelse.

Saa vidt jeg ved, arbejdes der i praktisk Økonomi med

¹⁾ f. Eks. Estrup, som skønt Forstkandidat, stor Skovejer og Chef for Statens Skovbrug, var Nihilist paa Skovbrugsøkonomiens Omraade.

to forskellige Bestemmelsesmaader: 1) Den bogførte Værdi og 2) Ombytningsværdien; af dem findes den første ad regnskabsmæssig Vej, medens den anden opleves umiddelbart eller udregnes som et statistisk Middeltal. Der kan næppe paavises nogen Grund til, at man for Skovbrugets Vedkommende skulde opstille en særlig, fra andre Brugs forskellig Maade at finde Værdien paa.

Inden for dansk Skovbrug har der imidlertid, saa vidt jeg ved, intet Steds været ført Regnskab paa en saadan Maade, at man ad den Vej skulde kunne finde Størrelsen af Skovbrugets forskellige Kapitaler, bestemt som disses bogførte Værdi. Heller ikke deres Ombytningsværdi kan udfindes; thi dels er det forholdsvis faa Skovejendomme (af de nogenlunde store), som har været Genstand for Salg, og de fleste af disse faa er blevne solgt i Forbindelse med anden Jordejendom, foruden at de ogsaa i andre Henseender har været saa indbyrdes forskellige, at der ikke kan blive Tale om noget rimeligt Middeltal; dels er der saa at sige aldrig optaget Laan paa en Skovejendom for dennes egen Skyld, saa der heller ikke foreligger Vurderinger til Laaneefterretning, af hvilke man kunde drage Slutninger om de enkelte Kapitalers Størrelse.

Lige indtil 1903 blev der overhovedet kun undtagelsesvis talt om at bestemme en Skovejendoms Værdi som Helhed. Men siden da er enhver Skov over 100 Tdr. L. bleven vurderet til Ejendomsskyld. Ifølge Loven er det Værdien i Handel og Vandel, altsaa Ombytningsværdien, der skal fastsættes ved Vurderingen; men da den, for Skovens Vedkommende, ikke kan findes ad statistisk Vej, maa man gaa ud fra, at den skal svare til det aarlige Overskud, Ejendommen skønnes at kunne give ved almindelig god Drift.

I Vurderingerne til Ejendomsskyld findes foreløbig det eneste almen anerkendte Holdepunkt for Bestemmelse af Skovens Værdi, og det gælder hele Ejendommen under eet. Kaldet det ventelige Overskud O og Landets almindelige Rente-fod p , finder man Skovens Værdi $Sk = O : 0.op$.

For at gøre Sagen saa enkel som muligt, skal jeg her holde mig til selve det umiddelbart træproducerende Areal, Skoven i snævraste Forstand. Dens Værdi sammensættes kun af to Størrelser, Jorden og Vedmassen. Det er da ogsaa kun for disse to Kapitalers Vedkommende, at Skovbrugsøkonomien frembyder særlige Forhold. Alle de andre Kapitaler, som staar i Grøfter, Veje, Hegn, Bygninger, Inventar m. m. bestemmes paa samme Maade som de tilsvarende Størrelser i andre Brug.

Kaldes Jordens Værdi mJ og Vedforraadets F_m , hvor m betyder Antallet af Hektar i Skoven, saa faar man

$$Sk = mJ + F_m = \frac{O}{0.op} = \frac{H_m + \Sigma G_x - K - ms}{0.op} \text{ Kr. pr. } m \text{ ha.}$$

Overskuddet O fremkommer nemlig ved Salg af det fældede Træ, og dette høstes dels som „Hovedskovning“ paa de Dele af Skoven, hvor det m Aar gamle Træsamfund skal afløses af et nyt, dels som „Udhugning“ paa de andre, yngre Dele af Skoven, hvor de tilbageblivende Træer endnu i en Aarrække skal danne et sluttet Samfund. H_m og ΣG_x betyder da Indtægten ved Salget af det fældede Træ minus alle egentlige Indvindingsudgifter til Fælding, Sønderdeling, Transport og Salg; vi Forstmænd kalder det „Værdien netto paa Roden“. Men fra denne maa endnu trækkes Skovdriftens øvrige Udgifter; derfor betyder K den Sum, som gaar med til at frembringe det nye Træsamfund der, hvor H_m er høstet, medens ms er alle de andre Udgifter til: Administration, Skatter og Vedligeholdelse af Grøfter, Veje, Hegn, Bygninger, Inventar m. m.

Da Jord og Vedforraad ikke kan skilles ad, uden at Skovbruget samtidig og netop derved ophæves, er der ingen Mulighed for at finde Ombytningsværdien for Skovens Jord og dens Vedforraad hver for sig. Og som nævnt foran findes der endnu ingen regnskabsmæssige Optegnelser, som kunde muliggøre Bestemmelsen af de tilsvarende bogførte Værdier.

Derimod findes der en Række Optegnelser, som gør det muligt at udregne, hvad det vilde koste, under Nutidens økonomiske Forhold, at frembringe et Vedforraad som det, der nu staar i Skoven paa den Jord, hvis Værdi som Produktionsfaktor i vedvarende Skovbrug er udtrykt ved J Kr. pr. ha. Disse Optegnelser er de saakaldte „Udbytteoversigter“, der opstilles en for hver enkelt Træart paa den enkelte Skovejendom¹⁾. En Udbytteoversigt giver Oplysning om Størrelserne H_m og ΣG_x , og Tallene gælder under den Forudsætning, at Skoven er sammensat af m Træsamfund, hvert paa 1 ha, og et i hver Alder fra 1 til m Aar. K og s findes af Skovdistriktets Aarsregnskaber og udregnes som Middeltal af en vilkaarlig Aarrække.

Den Størrelse, der svarer til Vedforraadets bogførte Værdi faar man da — og bestemt netop saaledes, som Skattelovene formentlig forudsætter det, — ved at regne med, at der i Lø-

¹⁾ Se f. Eks. J. M. Dalgas: Tilvækst- og Udbytteoversigter over danske Skovtræer. Kbhvn. 1920. Landbohøjskolens Forlag. Pris 5 Kr.

bet af m Aar aarlig tilkultiveres 1 ha med den paagældende Træart. Den umiddelbare Udgift herved er dels p Procent af den foreløbig ukendte Jordværdi J , dels Kulturudgiften K , dels de ved et saadant Foretagende nødvendige Udgifter til Administration, Skatter, Vedligeholdelse af Grøfter, Veje, Hegn, Bygninger og Inventar. Disse sidste Udgifter er, til at begynde med, selvfølgelig smaa, men naar ved Slutningen af de m Aar op til den foran nævnte Størrelse s Kr. pr. ha. aarlig; fordeles de jævnt over de m Aar og Hektar, kan man udtrykke dem ved r Kr. aarlig pr. ha, hvor $r < s$.

Ud fra de her givne Forudsætninger kommer man til, at den samlede Udgift ved at frembringe et Vedforraad som det forhaandenværende under Nutidens økonomiske Vilkaar vilde være.

$$F_m = \left(J + K + \frac{r}{0.op} \right) \frac{1.op^m - 1}{0.op} - \frac{mr}{0.op} - mJ - \Sigma G_x \frac{1.op^{m-x} - 1}{0.op},$$

idet de Indtægter, Ejeren faar ved Udhugning i Løbet af de m Aar, naturligvis maa godskrives Forraadetets Konto. (M. H. t. Udviklingen af ovenstaaende Udtryk maa jeg henvise til min „Skovbrugsøkonomi“ Side 75).

Ved at indsætte Udtrykket for F_m i den foran givne Ligning $mJ + F_m = (H_m + \Sigma G_x - K - ms) : 0.op$, finder man Skovjordens Værdi i Kr. pr. ha.

$$J = \frac{H_m + \Sigma G_x \frac{1.op^{m-x} - 1}{0.op} - K \frac{1.op^m - 1}{0.op} - m(s - r)}{1.op^m - 1} - \frac{r}{0.op}.$$

Det er det økonomiske Princip i foranstaaende Bestemmelse af de to Kapitalers Størrelse, jeg har ønsket at forelægge for Læserne af Nationaløkonomisk Tidsskrift. Til Oplysning om selve Udregningen skal jeg her til Slut give et bestemt Taleksempl ud fra en foreliggende Udbytteoversigt, som er opstillet med forskellige andre Formaal for Øje. Oversigten giver følgende Oplysninger om Værdien, netto paa Roden, af Udhugninger og Hovedskovning.

Bøgehøjskovsdrift. Det Petersgaardske Skovdistrikt 1918, 86 ha.

Alder, Aar.	Hugst, Kr.	Alder, Aar.	Hugst, Kr.	Alder, Aar.	Hugst, Kr.	Alder, Aar.	Hugst, Kr.
24	50	38	153	54	288	72	491
28	76	43	189	60	334	79	513
33	115	48	233	66	395	86	3504

Indsættes disse Tal i de foran opstillede Udtryk for J og F_m , idet der regnes med en Rentefod $p = 4$, en Kulturudgift

$K = 100$ Kr. pr. ha og en aarlig Udgift til Vedligeholdelse af Grøfter, Veje, Hegn, Bygninger og Inventar $s = 20$ Kr. pr. ha aarlig, medens den tilsvarende Størrelse $r = 5$ Kr. aarlig pr. ha faar man de to Værdier

$$mJ = 16\,340 \text{ Kr.}$$

$$F_m = 95\,718 \text{ „}$$

Da Arealet er 86 ha og Vedforraadet ifølge Oversigten er $17\,759 \text{ m}^3$, bliver Jordværdien 190 Kr. pr. ha og Forraadsværdien 1113 Kr. pr. ha, 5,39 Kr. pr. m^3 . — Af Skovens samlede Værdi udgør Jordkapitalen 14,6 pCt., Forraadskapitalen 85,4 pCt.
